

Комуникативният формат MARC 21 – структура и принципи на изграждане

Представяне на първия семинар “Добри библиотечни
практики” на тема “*Формат MARC 21 и протокол Z 39.50 –
предпоставки за коопериране между библиотеките*”

5 април 2004 г., София

Библиотеката на Нов български университет

Антоанета Димитрова

Библиотечно-информационен комплекс

Технически университет - София

Общи данни за MARC 21

- Създаден е през 1999 г. след обединяване на формата на Конгресната библиотека на САЩ (USMARC) и на Канадската национална библиотека (CAN/MARC)
- Съобразен е с Американския национален стандарт за обмен на информация ANSI/NISO Z39.2 и неговия международен еквивалент ISO 2907, както и с Международния стандарт за библиографско описание (ISBD) и с второто издание на Англо-американските правила за каталогизация (AACR 2)
- <http://lcweb.loc.gov/marc/marc.html>

Комуникативният формат MARC 21 се състои от:

- 1. MARC формат за библиографски данни (*Format for Bibliographic Data*)
- 2. MARC формат за авторитетни данни (*Format for Authority Data*)
- 3. MARC формат за данни за фонда (*Format for Holdings Data*)
- 4. MARC формат за класификационни данни (*Format for Classification Data*)
- 5. MARC формат за обществена информация (*Format for Community Information*)

Особености на представянето

- кратко запознаване с отделните формати MARC и примери от базата данни на Библиотеката при Техническия университет- София (Q Series)
- съпоставяне на изискванията на форматите MARC 21 с изискванията на съществуващите библиотечни стандарти в България
- идеи и предложения за разработване на единни правила (стандарти) за работа с MARC 21 в българските библиотеки

1. MARC формат за библиографски данни

- съдържа основната информация, необходима за идентифицирането на даден документ: *автор, заглавие, издателски данни, поредност на изданието, физическа характеристика, забележки, международни стандартни номера*
- дава възможност за описание на различни видове документи: *книги, продължаващи и периодични издания, карти, ноти, аудио записи, видео записи, компютърни файлове*

1. MARC формат за библиографски данни- пример

008 020619s bul d
020 □a954-438-223-2
040 □aТУС□сТУС
080 □a519.87□x(075.8)
080 □a004.94□x(075.8)
100 1 □aРомански, Ради Петров
245 1 0 □aКомпютърно моделиране:□bУч. за ВУЗ/□сРади
Романски
250 □a2. стереотип. изд.
260 □aСофия:□bТУ,□с2001
300 □a243 с.;□с21 см
504 □aБиблиогр. с. 235- 237.
650 1 7 □aМоделиране, компютърно□вучебници за ВУЗ

1. Български стандарти за библиографски данни

- национални стандарти за описание на различни видове документи- в тях е дефинирана основната библиографска терминология
 - ◆ *БДС 15419-82 Библиографско описание на книгите*
 - ◆ *БДС 15687-83 Библиографско описание на периодичните издания*
- национален стандарт, съобразен с международните изисквания за обмен на библиографски данни
 - ◆ *БДС ISO 2709: 1981 Документация. Формат за обмен на библиографска информация върху магнитна лента*

2. MARC формат за авторитетни данни

- съдържа информация за имена и предметни рубрики, които се използват като данни за достъп до библиографските записи при търсене
 - ◆ *имена на хора, организации, конгреси, конференции, заглавия на серии*
 - ◆ *предметни рубрики: тематични, географски, имена*
- тясно е свързан със стандартизираните контролни записи на авторитетни данни, поддържани от Конгресната библиотека

2. MARC формат за авторитетни данни- примери

- авторска рубрика

008 001110nn aсnnnabba n ann u

100 1 □аАсса, Жак Шемая

400 1 □аАсса- Бивас, Жак Шемая

- предметна рубрика

008 020308nn aпаппbaba n ann u

150 □аКомпютри□хелементи и устройства□вучебници за ВУЗ

- рубрика на серия

008 031204nn асаппbbaa n ann u

130 0 □аСтудии на БИАП.□рМатематически науки;□vТ. 6

2. Български стандарти за авторитетни данни

- контролните файлове на НБКМ, които съдържат записи на:
 - ◆ *имената на българските и чуждите автори*
 - ◆ *сериите на книгите*
 - ◆ *предметните рубрики*
- липсва стандартизиран национален предметен рубрикатор
 - ◆ *използват се чужди предметни рубрикатори (УДК, Конгресната библиотека)*
 - ◆ *съставят се произволни предметни рубрики*

2. Български стандарти за авторитетни данни- продължение

- проблеми при създаването на стандартизиран национален предметен рубрикатор
 - ◆ *доколко предлаганите от НБКМ предметни рубрики отговарят на съвременното развитие на отделните науки*
 - ◆ *как и от кого ще се вземат решенията за актуализиране на съществуващите предметни рубрики и за добавяне на нови*
 - ◆ *дали да се преведе на български език стандартизиран чужд предметен рубрикатор (УДК, Конгресната библиотека)*

3. MARC формат за данни за фонда

- дава възможност да се представи информация за 3 основни типа библиотечни единици: *еднотомни издания, многотомни издания и издания с различна периодичност*
- съдържа информация за физическото разположение на отделните екземпляри в дадена библиотека и в нейните филиали: *сигнатури, видове библиотечни фондове, номерация и хронология на периодичните издания, електронен адрес*

3. MARC формат за данни за фонда- пример

008 0302242u 8 4001uubul0030224

852 □t1□h451□kll□aБИК

853 2 0 □81□a□u0□vc□(1□bБр.□u12□vr□(1□wm□урт,01,02,03,04,
05,06,07,08,09,10,11,12

876 □81.1□d20030224□j20□pПК7/2003□t1

863 4 1 □81.1□a□b1

863 4 1 □81.2□a□b1

863 4 1 □81.3□a□b2

863 4 1 □81.11□a□b11

863 4 1 □81.12□a□b12

876 □81.13□d20040210□j20□pФ1179/2004□t1

863 4 1 □81.13□a□b1

863 4 1 □81.14□a□b2

4. MARC формат за класификационни данни

- съдържа информация, която разкрива съдържанието на документите чрез класификационни индекси и свързаните с тях обяснения
- формират се в съответствие с определена схема за класификация: *класификационната схема на Конгресната библиотека, Универсалната десетична класификация и др.*

4. Български стандарт за класификационни данни

- Таблици на десетичната класификация (1985), разработени от НБКМ на базата на УДК
 - ◆ *предназначени са за общообразователни библиотеки и не отговарят на нуждите на големите научни и университетски библиотеки*
 - ◆ *актуализирането и допълването на индексите се осъществява от Групата за унифициране на класификационната практика при НБКМ*
 - ◆ *не са признати от FID за българско стандартно издание на УДК и не се отразяват текущите допълнения и промени, които се правят всяка година*

4. Български стандарт за класификационни данни- продължение

- проблеми при разработване на българско стандартно издание на УДК, признато от FID
 - ◆ *научните и университетските библиотеки използват различни преводи на средното издание на УДК*
 - ◆ *оригиналната пълна версия на УДК (Master Reference File (MRF), се предлага в електронен вариант <http://www.udcc.org/mrf.htm>*
 - ◆ *проучване на възможностите за превеждане, лицензиране и изработване на електронен вариант на българска версия на УДК*

5. MARC формат за обществена информация

- разработен е с цел да се създават описания на небиблиографски обекти, за да се удовлетворят информационните потребности на обществото
- позволява да се изградят бази данни с подробни сведения и актуална информация за различни лица, институции, организации, фирми, програми
- дава възможност на библиотеките да разширят и обогатят традиционните информационни услуги, които предлагат

MARC 21 в България

- дискуссионна група по каталогизиране в MARC 21
 - ◆ *каталогизатори и системни библиотекари от Централната библиотека на БАН и библиотеките към Американския университет в Благоевград, Нов български университет и Техническия университет-София*
- изработване на стандартни модели (templates) за различните видове документи (книги, периодични издания, многотомни издания)
- идея за обмен на библиографски записи на базата на протокол Z 39.50

MARC 21 в България- продължение

- още през 1993 г. в проекта за Национална автоматизирана библиотечна и информационна мрежа (НАБИМ) е заложено разработването на трите основни стандарта
 - ◆ *комуникативен формат за библиографско описание BULMARC*
 - ◆ *стандартно българско издание на Универсалната десетична класификация*
 - ◆ *стандартизиран национален предметен рубриikator*

Благодаря за вниманието!

Антоанета Димитрова
Комплектуване и обработка
Периодика
тел. 965- 35- 67
e-mail: tonyd@tu-sofia.bg

